

ÎNSEMĂNĂRI DESPRE MUSCELUL SCĂENILOR

Ilie MÂNDRICEL

NOTES ON MUSCELUL SCĂENILOR

Abstract

The author presents a village of Subcarpații Buzăului area, summarizing half a millennium of history in a few pages. He was guided in this endeavor by the thoughts of the historian Nicolae Iorga, who said that only when every place will have its own history we will be able to really write a national history.

Cuvinte cheie: sat, Muscelul Cărmănești, vestigii rupestre zona Buzăului, document, biserică

Keywords: village, Muscelul Cărmănești, cave vestiges Buzău area, document, church

Scritoriului Titi Damian care a nemurit
acest sat în romanele sale din ciclul „Muscelenii”

În trecut și azi Buzăul a avut și are multe așezări umane cu numele Muscel (Mușcel). Dacă vom consulta ultimul și cel mai complet dicționar toponimic al țării, vom găsi înregistrate de-a lungul timpului în județul Buzău următoarele localități: Muscari - cătun, în fosta comună Nehoiu, 1899; Musceleni - sat, lângă com. Viperești, 1639; Muscelu - sat, com. Berca, înglobat la satul Pleșești, 1621; Muscelu - sat, com. Merei, 1603; Muscelu - sat, com. Pătârlagele, 1775; Muscelu - sat, com. Viperești, 1534; Muscelu Cărmănesc (și Muscelu Cărmănești) - sat, com. Colți, 1872; Muscelu Dării - sat, înglobat la satul Izvoru Dulce, com. Merei, 1853; Muscelu Dării de Jos - sat, com. Merei, 1872; Muscelu Dării de Sus - sat, com. Pietroasele, 1872; Muscelu de Jos (Dol Muscel) - sat, com. Viperești, 1581; Muscelu Sărății - sat,

Analele Buzăului XII, Buzău, 2020, p.71 – 98.

com. Ulmeni, 1624; Muscelul Sibiceului - sat, la Sibiciu, 1622; Muscelu Țigan - sat, com. Viperești, 1872; Mușcelușa - sat, com. Siriu¹. Chiar dacă unele nume se repetă, mulțimea lor ne face să ne gândim că nu întâmplător au fost numite tocmai așa.

Provenind din numele comun *muscel*, pronunțat regional și *mușcel*, cuvântul desemnează o culme deluroasă prelungă, nu prea înaltă, cu povârnișuri domoale, având profil transversal convex în partea superioară și concav către bază. Este un derivat românesc din *munticel*². Ca toponim indică un sat situat pe o astfel de culme, mai la înălțime. Iorgu Iordan îl înscrie în categoria „Nume care descriu forma sau aspectul exterior al locului”, asociindu-l cu „Muntele, singur și cu determinative, Munișorul, Munteoru, Monteoru, Munticelu, Muncel(ul), Muscel(ul), pronunțat adesea și Mușcelul (...), cu sensul vechi, originar, de regiune la poalele unui deal sau munte”³.

Bazat pe argumente exclusiv lingvistice, în special de toponimie istorică și urmând lui Nicolae Densușianu⁴, scriitorul Titi Damian afirmă categoric: „Satul *Muscel* este păstrătorul numelui unui trib al Pelasgilor, al *Moscilor* (*Mosinoecilor*), de unde și denumirea de mai târziu *moșneni*, oameni liberi”. Tot el, după ce prezintă cele două căi de acces către satul natal, realizează o mirifică descriere a acestuia: „Privit în orice moment al zilei, în orice anotimp, satul apare călătorului într-o solemnă măreție și o liniște maiestuoasă. Simte că ceva misterios se întâmplă acolo. Cerul senin ca un pahar de cleștar uriaș, întors spre vârfuri, are deasupra locurilor cea mai pură culoare din lume, un albastru venit dinspre puritatea îngerilor, îngemănat pe margine cu verdele crud al pădurilor și crestă de vârfurile munților din jur. Pământul, cu energiile lui subtile din străfunduri, face ca această culoare unică în lumina cerului să pară că iese din adâncuri, iar clinchetul multor izvoare pornite de sub satul cu biserica sa unică par să aibă gust de agheasmă”⁵.

Să poposim acum pe tărâmul mai sigur al documentelor istorice. Primul act ajuns până la noi în care am întâlnit numele satului Muscelul Căramănesc datează din 5 septembrie 1627. Îl redăm integral: „Adică eu, Dragomir, feciorul lui Stan, nepotul Stoicăi Cătărescului, așa mărturisesc cu zăpădul meu, să fie de

¹ *Dicționarul toponimic al României. Muntenia*, București, Editura Academiei Române, vol. IV, 2011, pp. 392-394.

² Academia Română, *Dicționarul limbii române*, București, Editura Academiei Române, tom IX, 2010, p. 1026.

³ Iordan Iorgu, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Române, 1963, p. 37.

⁴ Teritoriul comunei Colți ne apare locuit și în epoca neolitică, Nicolae Densușianu, *Dacia preistorică*, Craiova, Editura Obiectiv, f. a. (2003), vol. III, p. 126, nota 2.

⁵ T. Damian (coordonator), D. Gavrilă, I. Mândricel, I. Nica, D. și Gr. Rotaru, *Fidelitatea memoriei colective. De la Colchida din curbura Carpaților, la Athosul românesc*, Buzău, Editura Alpha MDN, 2017, pp. 73, 87.

mare credință la mâna vărului meu Stoică Motrună, feciorul Catarii Rață, cum să s(e) știe că ș-au răscumpărat toată partea lui de moșie ce au fost zălogită la mine și vândută mai den nainte vreme și mi-au dat bani gata 3200 la mâna mea. Și moșia să fie la mâna văru-meu Stoica Motrună den tot hotarul, anume în sat în Sibiceul Bratului și în Bâsca Rusilii și în *Muşcelul Scăianilor* și în Pănătau și peste toate hotarele, și în câmp, și în apă, și în pădure. Și să s(e) știe, să aibă bună pace de acum înainte văru-meu Stoica de către feciorii mei și de către nepoții mei, că ș-au răscumpărat moșia peste tot, cum scrie mai sus./ Și s-au întâmplat la această tocmeală buni oameni marturi, anume Voinea și Stan, Radul, Vlad, Rusin, Tănăsie, Macarie./ Și pentru credință mi-am pus pecetea./ Dragomir./ Sept. 5:7136 (1627)”⁶.

Reținem că satul era cunoscut ca Muscelul Scăianilor, spre a-l deosebi de alte multe Muscele și pentru a arăta dependența de marea obște moșnenească a Scăenilor, de care se desprinsese la sfârșitul sec. al XVI-lea prin retragere spre marginea moșiei a cetelor Caraiman și Mărculești, cu pământuri acolo. În lipsa vreunui determinativ la numele satului, identificarea lui precisă este dificilă. Cu o asemenea situație ne-am confruntat în 1628, când Alex. Iliaș numește doi megiași: „*Aici* (sl.) megiașii tocmelnici ai Borcei și ai Ananii den Sibiceu, (...) ca să caute și să adevereze acești megiași pentru locul de la Mușcel, să-l înpartă; deci, de va fi locul Borcei, să fie Anania prădat, iar de să va afla că iaste al Ananii, să întoarcă Borcea un bou ce l-au închinat...”⁷. Satul din acest act ar putea fi cel de la Scăeni, de la Pătârlagele sau Muscelul Țigan, iar Făsăiți (de unde era unul dintre megieși) a fost numele neoficial al Sibiciului de Jos. Documentul confirmă practica domniei de a utiliza ca ajutoare pentru cercetarea juridică în litigiile funciare oameni dimprejurul locului unde se ivise conflictul⁸.

Următorul popas îl facem în 1650 când Matei Basarab întărește „acestui preot, anume Tudosie din Sibiceul de Jos, județul Saac și cu cumnată-sa Bria, femeia lui Neagul al lui Marco și cu fiii lor câți le va da Dumnezeu, ca să le fie lor ocină în sat în Sibiceul de Jos, însă toată partea lui Stoica Motrună și de moștenire și de cumpărătură, din câmp și din pădure și din apă, oricât să va alege și în Bâsca Rusilii cumpărătură cât să va alege și la Malu Roșu un laz și alt laz în fața Malului Roșu, cumpărat de la un frate, Ionel Sterpul și din

⁶ Muzeul Județean Buzău, nr. 18721. Copie sec. XIX, publicată de D. Lupu și Alexandru Gaiță, *Documente inedite din zona Subcarpaților Curburii*, în *Revista arhivelor*, nr. 1-2/2003, pp. 390-391.

⁷ *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească*, (în continuare, *D.R.H., B.*), vol. XXII, București, Editura Academiei, 1969, pp. 285-286, nr. 131; doc. din 17 iulie.

⁸ V. Al. Georgescu și Ov. Sachelarie, *Judecata domnească în Țara Românească și Moldova*, partea a II-a, București, Editura Academiei, 1982, pp. 36-37.

Mușcelul Scăenilor, oricât se va alege, și din Mușcelul Scăenilor oricât se va alege, pentru că a cumpărat popa Tudosie și cu Neagu al lui Marco, bărbatul Briei, această mai sus zisă ocină de la Stoica Motrună din Sibiceu pe bani gata, pentru 3600 aspri, cu zăpis și cu aldămașari”. Bărbatul Briei fusese un moșnean înstărit, achizitor de pământuri în jurul Muscelului, plătind în bani sau în animale („pentru o iapă bună, prețul ei 6 ughi”)⁹. Achizițiile funciare ale moșnenilor din Scăeni și Muscel continuă. La 1668 câțiva din Fâsâiți declară că „dat-am zăpisul nostru la mâna Stanciului și a frăține-său diaconul Ion *din* (sl.) Mușcel, precum să știe că le-am vândut toată partea noastră de moșie din hotarul Fâsâiților, însă din moșul Brătulescu, partea lui Diaconul, însă stâneni 12 și din Mușcel și din Bâsca Rusilii, din muntele Tegăi, ce ni se va veni partea noastră și cu iazul din Nemertea care ne iaste curătură...” Martori: Daniil egumen din Muscel și monah Paisie¹⁰. Martorii indică existența unui așezământ monahal la Muscel. Dovadă avem un zăpis din 1681 dat lui Mihalcea căpitan Căndescu, prin care „eu, Nastasia, fata popei lui Ioan (...) i-am vândut eu de a mea bună voie toată partea tatâni-meu, a popei lui Ioan din sat din Scăiani și din Ulmet, din județul Buzău. Și i-am vândut și ocina din Mușcel și schișorul Biserica, toată partea cu toate cumpărătorile mai vechi care le-au ținut tatâni-mieu (...). Și i-am vândut și ocina de la Bănulești cu moara însă partea maică-mea toată”¹¹.

Legăturile moșnenilor din Scăeni cu Schitul Muscel sunt relevate de vânzarea făcută la 1684 de Tănase al Târcovului din Sibiciul de Sus fraților Radu, Stanciu și Ion Diaconu. Obiectul tranzacției era „dreaptă moșia mea din Bâsca Rusilii și din munte, și din Mușcel, și din Pânătau, însă ce s-ar alege partea mea și cu toate cumpărăturile și cu partea din mănăstirea din Mușcel (...). Și li o am vândut lor drept bani gata 330 și vaci mari 2 și bou, unul mare”. Semnează ca martori ieromonahii Antonie, Serghie și monah Paisie¹². Schitul Biserica sau Mușcel a existat în sec. al XVII-lea și al XVIII-lea. Ceea ce este derutant pentru istoricii săi este localizarea lui. Actele care vorbesc despre el, nu puține la număr, îi menționează hramul Sf. Dimitrie sau Sf. Dumitru și îl plasează în nu mai puțin de patru locuri diferite: la Bălănești (com. Cozieni), la Ulmet și Scăeni (com. Bozioru) și la Mușcel (com. Colți). Perimetrul desemnat de aceste sate este totuși unul restrâns, de doar câțiva kilometri pătrați. Bălănești și Scăeni au fost două obști moșnenești din plaiul Pârscovului, județul Buzău, vecine cu cele din Colți și Sibiciu din plaiul Despre Buzău, județul Saac. Până la începutul sec. al XIX-lea, biserica de lemn a

⁹ D.R.H., B., vol. XXXV, loc și ed. cit., 2003, pp. 232-234, nr. 206; doc. din 20 iunie.

¹⁰ *Îngerul*, Buzău, nr. 5-6/1941 (XIII), pp. 359-360; doc. din 15 decembrie.

¹¹ Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, inv. nr. 27695; doc. din 14 octombrie.

¹² *Îngerul*, Buzău, nr. 5-6/1941 (XIII), pp. 359-360, doc. din 15 aprilie.

satului Scăeni a avut hramul Sf. Dumitru, preluat de la schitul respectiv. Același hram îl poartă de la ridicare (1867) noua biserică a satului Mușcel. „Acest codru de loc Ulmet”, margine a moșiei Scăeni, prima așchie sărită din acest trup, a aparținut în sec. al XVIII-lea și al XIX-lea, după îndelungi și aprige dispute funciario-juridice, mănăstirii Berca și Episcopiei Buzăului. Fusesse dat de moșnenii Bălănești, plătindu-și astfel o vânzare a înaintașilor cu un pământ vecin care nu le aparținea. Actele litigiului pierdut de Scăeni arătau cu precizie „codrul de pământ” al Ulmetului: din apa Bălănesei, între Izvorul Zgâmbaciului și Izvorul Ursului, urcând spre Mușcel până la Puțul Mățării, lângă cătunul Mățara. Schitul Sf. Dumitru a fost amplasat pe această „limbă” de pământ, de regulă mai sus, sub munte, „la fereală”, unde din vechime s-au edificat lăcașurile de cult ale Athosului românesc, indiferent cine și când le-a ctitorit¹³. Locul se numea „Pe Văi”, dar amplasarea exactă a lăcașului nu se știe, memoria colectivă reținând doar că la un mare cutremur, pământul s-a zguduit, s-a ridicat, s-a coborât și într-un huiet apocaliptic curtea schitului Sf. Dumitru a fost brăzdată fulgerător de un șant care s-a adâncit până a înghițit ca un balaur flămând biserica și chiliile locașului. Balaurul s-a mai zvârcolit, s-a zbătut improșcând apă și nisip, iar următoarele spasme au astupat șanțul, înghițind totul, ca și cum nici n-ar fi fost. Spun „împrejurenii” că și astăzi, uneori, din adâncuri răzbat dangăte de clopote. Nu le pot auzi decât anumiți oameni și numai în anumite zile, una din ele fiind cea a hramului. Localizarea pe care am propus-o nu s-a bazat doar pe legendă. Ea se sprijină documentar pe mai multe acte, dintre care cel mai important, din 1781, este intitulat „Trăsurile moșii Scăeni, atât partea d(umnealui) medelnicerului Filipescu, ce atunci era șătrar și a moșnenilor Scăeni”. Aici se menționează „Trăsurile Siliștii – 84: Din dealul apei, *pre din sus de Schitul Ulmetu*, pă Scursură, până în Vârful Boziorului și prin Fântâna Tudosii până la Murătură”¹⁴ (gârla Murătoarea Scăenilor, n.n.).

Documentar, Schitul Sf. Dumitru este amintit încă din 6 iunie 1619, când Gavril Movilă întărea mănăstirii Sf. Troiță de la Schit (Motnău) o ocină la Bălănești, cumpărată de Zota, care „a dat și a miluit cu această mai sus spusă ocină pe Sf. Dumitru în Bănulești. Iar după aceea, sfânta mănăstire s-a pustiit de tot, de n-a avut cine să viețuiască într-însa”, așa că Zota a luat ocina și a

¹³ I. Mândricel, *Chemarea clopotelor scufundate*, Buzău, Editura Vega, 2006, pp. 7-8 și, mai recent, T. Damian (coord.), *op. cit.*, p. 125.

¹⁴ Arhivele Naționale ale României, (în continuare A.N.R.), fond Ministerul Justiției – Civile, (act din august f. z., inclus în Hotărârea Nr. 95/7 august 1837 a Judecătoriei județului Buzău), dosar 320/1850, f. 5-14.

dat-o Motnăului¹⁵. Pentru cumpărăturile lor Caraimanii (Radu Caraiman cu frații Stanciu și Ion Diaconu, feciorii lui Călin Mărculescu din Scăeni și nepoții lor Stoian, Simion și Ștefan, feciorii Stoicăi) obțin în 1701 o întărire a lui C-tin Brâncoveanu. Hrisovul are pentru noi o importanță capitală, ajutându-ne să stabilim relațiile de familie ale moșnenilor, să urmărim în timp extinderea domeniului lor (pe care vor avea „grijă” urmașii să-l înstrăineze, limitându-se doar la ce aveau în „vatra” Scăenilor) și să descifrăm legătura lor cu schitul de la Mușcel. Vom enumera cronologic achizițiile acestora. Mai întâi cele nedatate: 1) A treia parte din moșul Cătărescu, cumpărată de Radu Mărculescu, moșul lui Radu Caraiman și al fraților lui de la Dragomir și Voicilă din Sibiciul de Jos cu 1100 de bani gata; 2) Ocina în Mușcel, un sfert din partea Brătulească, cumpărată de Radu Mărculescu de la Anca și Vișa cu 1000 de bani gata; 3) A treia parte din moșul Cătărescu, cumpărată de același de la Stoica cel Mare și văru-său Stanciu cel Lung din Sibiciu de Jos cu 1000 de bani gata și o vacă; 4) Ocina din Sibiciu de Sus, jumătate din partea Lerii sin Naica, dată zestre Bunii, soția lui Radu și întărită lui Radu Caraiman cu frații și nepoții; 5) Un pământ de arătură la Curmătura Mușcelului cea de jos, cumpărat de Ion Diaconu cu 3 taleri de la Stroe din Sibiciu; 6) Ocini în Mușcel și Goșa, partea din moșul Ciochinescu a lui Dragoe cu soția Stanca Anania din Sibiciu, cumpărate de Ion Diaconu de la ei. Achizițiile datate: 7) Ocina în partea Brătulească, din Sibiciu de Jos, cumpărată de Radu Mărculescu în 1631 de la Stanciu Lungul cu 180 de bani; 8) Ocini în Mlăjet, Mușcelul Sibicenilor și din Bâsca jumătate, foste ale lui Nechifor călugărul și date zestre, în 1677, fiicei Neacșa, soția lui Stanciu Caraiman; 9) Ocina din Mlăjet, Mușcel și câtă se va alege din hotarul Bâscii, cumpărată de Stanciu și Ion Diaconu, în 1680, cu 10 taleri de la Paraschiva (cu feciorii și nepoții), fiul popii Teodosie și al preotesei Stanii din Sibiciu de Jos; 10) „Și iar să le fie și schitul din Mușcel cu tot ce ar avea el, care este făcut de moșul lor Calen și cu popa Ioan și cu Stoica Târcovul, să aibă a ținea cu bună pace de către Mihalcea stolnicul, pentru că așa s-au tocmit ei de bună voia lor să fie stolnicului Mihalcea cumpărăturile fetii popii lui Ion din Bălunești și din Scăeni, iar Radu Caraiman și cu frații lui să aibă a ținea acest schit din Mușcel cu tot ce ar avea, pentru că am văzut domnia mea o scrisoare a lui Mihalcea stolnicul la mâna lui Radu Caraiman și a fraților lui întărită cu iscălitura și cu leat 7190” (1682); 11) Ocini în Bâsca Rusilii și în munte, în Mușcel și în Pănătău „și din mănăstirea Mușcelului, toată partea lui Tănase, feciorul lui Stoica pârcălabul din Sibiciu de Jos”, cumpărată de Radu Caraiman, Stanciu și Ion Diaconu, în 1684, cu 10 taleri, 2 vaci mari și

¹⁵ *Documente privind istoria României. B. Țara Românească. Secolul XVII*, vol. III, București, Editura Academiei Române, 1951, p. 289.

un bou mare; 12) Partea lui Coman din Sibiciu de Sus, care împrumutase 61 de taleri de la Ion Diaconu, iar la scadență, în 1688, datornicul fiind fugit, chezașii îi dăduseră ocinile pentru datorie; 13) Ocina în Mușcel, partea lui Stan Hortilie și o fâneață la Fântâna Frăsinetului, cumpărate de Oprea logofăt și cumnată-său Dragoie din Sibiciu și vândute lui Ion Diaconu, în 1689, cu 2 taleri și un obroc de grâu; 14) Moșia din Mușcel și din Goși a lui Gheorghie și frate-său Stoica sin Neagu Văiniș din Sibiciu, cumpărată de Ion Diaconu, în 1689, cu 5 taleri; 15) Ociniile din Mușcel, Goșa și Între Sibicii ale Stanei, fata moșului Costandin, cumpărate de Ion Diaconu, în 1691, cu 5 taleri; 16) Jumătate din partea Radului socrul lui Stănilă soțul Stanei din Sibiciu de Sus, cumpărată de Ion Diaconu, în 1692, de la Stănilă și Stana cu 8 taleri; 17) Jumătate din moșul Ciochinescu din Mușcel, partea lui Nestor și Stoica Boștulea, cumpărată de Stroe din Sibiciu și vândută lui Ion Diaconu, în 1692, cu 6 taleri; 18) O fâneață în Fulgoaia (7 fâlcii, din moșul Râmnescu), cumpărată de Mircea Diaconu de la fiii Răcnei Meliguș din Sibiciu de Sus și vândută, în 1692, lui Ion Diaconu cu 3 taleri; 19) Ocini în Mușcel și Goșa, partea lui Stroe Ciochinescu din Sibiciu de Sus, cumpărate de Ion Diaconu, în 1693, cu 2 taleri; 20) Ocina în Muscel, din Vârful Juncului până în Vârful Goșii, cumpărată de Ion Diaconu, în 1696, cu 3 taleri de la Stan Doica și femeia lui. Toate tranzacțiile enumerate aici se făcuseră „cu acte în regulă”, hrisovul precizând „precum am văzut domnia mea toate zapisele de cumpărătoarea acestor ocine la mâna Radului Caraiman și a fraților lui”¹⁶.

Referitor la pământurile deținute de moșnenii din Muscelul lui Caraiman în secolele XVII-XIX s-a stabilit că în mare parte ele aparținuseră „moșului Radului Caraiman (1601), lui Radu Caraiman cu frații și nepoții, lui Tănase sin Stoica Tărcatu, Buțulea, Hortilă și alții; partea Brătulească și Grijască (părți din Sibiceu), moșii Ciochinesc și Răcnesc (moși din Sibiceu)”¹⁷, precum și din moșul Cătărăscu Ciochinescu (din Muscelul Scăenilor), așa cum arată întărirea pe care le-a dat-o C-tin Brâncoveanu la 2 iulie 1701. Proprietățile lor se aflau pe teritoriul satelor de atunci Bâsca, Bâsca Rusilii, Goșa (Goși), Între Sibicii, Mlăjet, Muscelul Scăenilor (Muscelul Cărmănești), Muscelul Sibiciului, Pănătău, Sibiciul de Jos și Sibiciul de Sus.

Relativ la Schitul Sf. Dumitru de la Mușcel, hrisovul de mai sus afirmă textual că dintre întemeietori numai Stoica Târcovul nu era din Scăeni, ci din Sibiciu, însă cum drepturile lui fuseseră cumpărate ulterior, putem concluziona

¹⁶ Biblioteca Academiei Române, (în continuare B.A.R.), *Documente istorice*, MCLXXXVII/102; doc. din 2 iulie.

¹⁷ C. și M. Hoinărescu, *Habitatul rural tradițional prahovean*, Ploiești, Editura Restitutio Edit, 2013, pp. 133-134.

că schitul Mușcel a fost o ctitorie a moșnenilor din Scăeni, întemeiat de ei pe moșia lor către jumătatea secolului al XVII-lea, probabil după catastrofa de la Ulmet. Calin (Calen) Mărculescu a fost strănepot al lui Bedonciu (unul din cei șase moși pe care „umbla” moșia Scăeni), fiul lui Marco, frate cu Neagu și tatăl lui Ion Diaconu, Radu Caraiman, ambii din Mușcel și al lui Stanciu și Stoica din Scăeni. Fusesse unul dintre moșnenii cărora Matei Basarab le înnoiește în 1650-1651 cărțile de proprietate asupra moșiei Scăeni¹⁸. Popa Ioan, altul dintre ctitori, semnase ca ieromonah Ioan recunoașterea satului Scăeni din 1652 dată episcopului Serafim că au încălcat moșia mănăstirii Aluniș¹⁹. A avut pământ la Scăeni, Mușcel, Ulmet și Bălănești – zestre și cumpărătoare, trecut tot în proprietatea boierilor Căndești, prin vânzarea fiicei Nastasia.

La 18 octombrie 1689 Radu diaconu vinde la Mușcelul Cărmănesc un loc cu vie lui Stancu²⁰. Până aici nimic deosebit, dar urmașii se judecă pentru răscumpărarea vânzării. Interesant este că judecata o fac în 1696 moșnenii satului, care hotărăsc să-și țină cumpărătorul locul cu pace. „Și pentru mai adevărată credință, am iscălit noi toți moșnenii satului ca să-s crează”. Actul e scris de popa Ambrozie din Buzău și are printre martori pe Toma logofăt și pe Radu din Zigo²¹. Deși la 1678 Mușcelul exista, Gheorghe Duca nu-l enumeră printre schiturile beneficiare de scutirile lui acordate la 12 ianuarie schiturilor „din județul buzăianilor”²². În schimb, îl găsim în cartea de milă dată acestor locașuri la 18 iunie 1714 de către Ștefan Cantacuzino²³, în cea din 16 februarie 1731 a lui Mihai Racoviță²⁴, în cea din 1733 de la Grigore Ghica²⁵, nu și în cea din 1720 a lui N. A. Mavrocordat²⁶. Tot în 1720, dar la 27 aprilie, Mușat logofăt Lungeanu dăruise „schitului Ulmet, hram Sf. Dumitru, din hotarul Bălăneștilor” niște viei lucrate și țelină la Bălănești. După moartea dăniașului, popa Stanciu, ginerele răposatului, întărește binefacerea în 1737, cu o condiție: „Iar de s-ar afla frun urmaș stricător sau alți oameni streini și nu le stăpânește sfântul schit, să aibă a lua via îndărăt”²⁷.

Faptul că moșnenii Scăeni întemeiaseră schitul Mușcel explică grija și efortul lor de a-i asigura condiții bune de funcționare, în special mijloacele materiale necesare. Astfel, prin zapisul său din 1759 Cărstian sin Avram

¹⁸ D.R.H., B., vol. XXXV, pp. 290-291, nr. 273.

¹⁹ Idem, vol. XXXVII, 2006, p. 210, nr. 240; doc. din 8 iulie.

²⁰ A.N.R., fond Episcopia Buzăului, XLI/31.

²¹ Ibidem, LXXV/10; doc. din 18 octombrie.

²² B.A.R., *Documente istorice*, CXXVI/173.

²³ A.N.R., fond Episcopia Buzăului, C/1.

²⁴ Ibidem, C/6.

²⁵ Ibidem, C/5; doc. din august f. z.

²⁶ Ibidem, C/2; doc. din 1 aprilie.

²⁷ Ibidem, XII/7; întărire din 17 aprilie.

Croiescu îi donează „toată partea mea de moșie din Scăiani, câtă să va alege, din câmp și din pădure, și din apă, și din piatră, încă și din siliște, loc de casă în podul cel mare, un loc arător și dintr-alte locuri câte să vor alege”²⁸. Între alții, actul era semnat și de călugărul Rafail din Scăeni, autor el însuși al altei danii făcute Mușcelului în 1760: „4 fălcii de fân, adică patru, la Murătoare, din Izvorul Vracniții în sus, cât vor cuprinde aciale patru fălcii de loc”²⁹. Donatorii erau animați de sentimente creștinești, sintetizate în formula „pentru că am dăruit de bună voia mea și nesilit de nimeni, ca să fie de pomenirea moșilor, părinților și nouă”³⁰. Dania lui Rafail a fost contestată de urmași. Redăm „motivația” și „sentința” instanței: „moșia a fost a lui Spiridon călugărul, ce l-au chemat pe mirenle Ștefan. Din Ștefan au rămas Nedelea, fata lui Ștefan. Nedelea au făcut pă Rafail. Rafail au făcut dania. Jăluitoarea (tot Nedelea, n.n.) este fata lui Rafail. Care să vede că nu iaste după cererea Nedeli(i), ci Rafail au fost moștenitor și bună iaste dania, iar cererea Nedeli(i) iaste fără cale”. Pe spatele acestui act se află mențiunea: „Judecată pentru Schitul hram Sf. Dimitrie ot Scăeni, metohul Episcopiei”³¹. Nu am aflat cine, când și în ce împrejurări l-a închinat.

Următoarea știre despre sat este din 1783, de la Costandin sin Vasile văt(ășel) din Posobești, ginerele lui Stanciu, diaconul din Mușcelul Cărmănești. Murindu-i soțul la o soră din Mușcel și „fiind vremi de război în răzmirița muscalilor, n-am putut căuta eu și au căutat soru-sa Ilina și ș-au zălogit partea ei de moșie la soru-sa și i-au făcut și diiată soru-sii”. La socoteala de după liniștirea vremilor Costandin dă cumnaților, după ce mai primește niște bani, ocinile din Mușcel, Scăeni, Bălănești și Fâșăiți, „iar la Proșcă și Pârscof ce s-o afla să stăpânim frățeste”³². Întâmplarea a avut urmări în timp, soțul declarând că a fost înșelat și lăsând prin diata din 1822 ca fiul Stanciu să continue judecata³³, ceea ce acesta face, pierzând însă după un îndelung șir de procese³⁴.

Din 1790 am depistat o adeverință dată de preoții și megiașii din Mușcel și Scăeni lui Ioniță, ginerele lui Stanciu diaconul din Mușcelul Cărmănești și soțul Ilinei amintite mai sus, act prin care se confirmă că muntele Stâna Leului

²⁸ Ibidem, XII/10; doc. din 7 ianuarie.

²⁹ Ibidem, XII/11; doc. din 3 martie.

³⁰ Majoritatea documentelor citate, reproduse în Ilie Mândricel, *Scormonind prin cenușa veacurilor*, Buzău, Editura Vega, 2011, pp. 63-69 și urm.

³¹ A.N.R., fond Episcopia Buzăului, XII/12; doc. din 11 august 1769; în Ilie Mândricel, *Scormonind...*, p. 70, nr. 83.

³² Idem, Col. Achiziții Noi, MMDCXV/2; doc. din 18 aprilie.

³³ Ibidem, MMDCXVII/2; doc. din 22 mai.

³⁴ Idem, fond Ministerul Justiției - Civile, dosar. 344/1838, f. 1, 2, 5; doc. din 7 martie 1838.

fusese vândut de Calen Caraiman, văr cu Ioniță, lui Amet Beșleaga. După moartea vânzătorului, turcul luase „în silă” 24 de taleri despăgubire de la diacon, cu toate că muntele, „partea lui de moșie o au stăpânit frații lui și atunci și acum și el se află păgubaș”. Actul fusese semnat de Toma Drăgoi diacon, unchiaș Tănase, unchiaș Coste și unchiaș Radu din Scăeni, unchiaș Simion, unchiaș Radu Mălișcu și Istrate³⁵. Tot în anul 1790, satul Mușcel apare pe planșa 85 a Hărții militare austriece, numită și Harta Specht³⁶. Memoriile generalului Bauer, și ele cu o hartă și o listă de sate, menționaseră Mușcelul împreună cu Scăenii³⁷. Ultima hartă la care vom face referire, deși este mai târzie, (lucrată între 1828-1829 și tipărită în 1835) se numește Harta rusă din 1835. Pe ea este trecut și satul Mușcelul Cărămănesc, având 36 de case³⁸.

Continuând depistarea știrilor despre sat și schit, vedem că în articolul inserat în „Îngerul” preotul Gh. Florescu amintește un pomelnic din 1798 al bisericii vechi din Mușcel, atunci când schitul nu mai exista³⁹. Vechea biserică de lemn avusese hramul Sf. Voievozi, care se serba pe 8 noiembrie, zi de târg. Printre așezămintele monahale vecine cu Mușcelul s-a aflat și schitul Vornici⁴⁰. O jalbă pentru acest schit, jefuit de moșnenii Minciunești care se pretindeau ctitori, adresează episcopului Costandie al Buzăului popa Neagu din Trestia și Istrate Mazil din Mușcel⁴¹, din cercetările efectuate rezultând în 1801 că, indiferent de ctitor, ca metoh episcopal, schitul „în stăpânire de mirean nu poate fi”⁴². În 1813 un Mihalache logofăt, executând o hotărâre isprăvnicească, însemnează locurile luate „de la cei mai jos iscăliți până a să împlini partea preot popii Neagului, după cum în jos arată: Cezv(ârți) 3, prăj(ini) 2. S-au luat din fâneța popii Capțulei;/ Cezv. 1, prăj. 13. Un pârlog ce să măsurase în fâneța numitului preot;/ Pog. 2 De la Petre Petriceanu;/ Cezv. 3, prăj. 2. De la Sava sin Gheorghită;/ Pog. 1, cezv. 2, prăj. 4 De la feciorii diaconului Rusen;/ Cezv. 1 Loc la Curmătura Mușcelului...”⁴³. Beneficiarul, Popa Neagu, a fost

³⁵ B.A.R., *Documente istorice*; doc. din 9 februarie.

³⁶ Idem, Serviciul Hărți, H 1003 DXXVII/6.

³⁷ Friedrich Wilhelm von Bauer, *Memoires historiques sur la Valachie*, 1778, p. 122.

³⁸ B.A.R., H III 461, cu o descriere la C.C. Giurescu, „Principatele Române la începutul secolului XIX. Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții ruse din 1835”, București, Editura Științifică, 1957, pp. 217-219. Vezi și I. Mândricel, *Mărturii buzoiene în colecțiile B.A.R.*, București, Editura CID, 2018, p. 358.

³⁹ Gh. Florescu, *Mușcelul, Îngerul*, Buzău, nr. 5-6/1941 (XIII), p. 360.

⁴⁰ Un istoric al acestuia, în Ilie Mândricel, *Chemarea ...*, pp. 47-55.

⁴¹ A.N.R., fond Episcopia Buzăului, VI/9; doc. din 20 iulie 1800; în Ilie Mândricel, *Scormonind...*, p. 79, nr. 120.

⁴² Ibidem, VI/12; doc. din 2 iunie.

⁴³ Idem, Colecția Achiziții Noi, MMDCCCXXIX/25; doc. din 17 iunie; în Ilie Mândricel, *Scormonind...*, p. 88, nr. 140.

egumen al Schitului Aluniș între 1803 și 1808. Nu știm dacă la data când primea în stăpânire aceste diferențe de pământ mai era sau nu egumen⁴⁴.

Nevoia unei evidențe a satelor, a locuitorilor și a capacității lor de plată a făcut ca înscrisurile oficiale ale județului despre localitățile subordonate să devină mai numeroase, ca și tentativele cartografice, în perioada regulamentară când administrația militară rusă a generalului Kiseleff cere autorităților românești să întocmească numeroase statistici, dintre care unele s-au păstrat. În 1829 o listă a Isprăvnicatului județului Saac pentru fixarea capitației (impozitul anual unic) enumeră în plaiul Despre Buzău și satul Muscelul Cărmănesc⁴⁵. Geniștii ruși care au făcut ridicările în teren pentru harta războiului european din 1828-1829 dădeau ca limite ale județului Buzău schitul Gheorghia (Sf. Gheorghe), cătunele Nuc(u), Gornet (de Scăeni), și Budeele (azi, Buduile), din plaiul Pârscovului, în timp ce Muscelul Cărmănesc, Aluniș, Bădila, Begu și Muscelul Țigan, din plaiul Despre Buzău, formau limita județului vecin al Saacului sau Săcuenilor. Autoritățile românești centrale sesizează Isprăvnicatului de Buzău despre „sate ce se găsesc pe hartă și nu se găsesc trecute în condica de capitație: ...Micu, Mușcelu (Budue, cu altă cerneală) și Văvălucile”. Se răspunde că Micu a fost alt nume pentru Scăeni, „Mușcel îi mai zice și Buduie, iar celălalt tot asemenea au ținut de satul Scăeni, aproape de Bozioru, pe apa Găvanile, coprinse de păduri și dealuri”⁴⁶. După revizuirea listelor județene, Obșteasca Adunare a Țării Românești vota în iulie 1831 un „Extract de suma plugarilor și muncitorilor lăcuiitori prin satele acestui Prințipat supt răspundere de capitație”, document oficial în care găsim și satul cu 61 familii birnice, din care 5 nedajnice („scutite supt feluri de numiri”), de la care trebuia încasat 915 lei⁴⁷. La 1831 singurele sate integral moșnenești din comuna Colți erau Muscelul și Valea Boului, celelalte fiind mixte (moșnenești și mănăstirești). La moșia Muscel se notează: „Ține tot de Colțeni, moșie megieșască a moșnenilor Colțeni și Cărmănești, stăpânită de numiții, 61 de familii și 16 feciori de muncă”⁴⁸. În 1855 numărul moșnenilor din Mușcel era de 96, toți birnici⁴⁹. Unii dintre ei aveau pământ și la Mușcel, și la Scăeni, așa

⁴⁴ Ibidem, MMDCCCXXIX/20; doc. din 14 mai 1803.

⁴⁵ Idem, fond Administrative vechi, dosar 129 e/1829, f. 2.

⁴⁶ Direcția Județeană Buzău a Arhivelor Naționale, (în continuare D.J.A.N.BZ.), fond Pretura plasei Pârscov, dosar 17/1831, f. 174, 182. În realitate, Buduile și Mușcel erau atunci cătune diferite, ambele pendinte de tabla satului Scăeni.

⁴⁷ *Analele parlamentare ale României*, București, Imprimeria Statului, tom II, 1892, p. 485.

⁴⁸ I. Donat, I. Pătroiu, D.Ciobotea, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Craiova, Editura Helios, 1999, p. XXIX și 126.

⁴⁹ Dinică Ciobotea, *Istoria moșnenilor, I, (1829 – 1912)*, Craiova, Editura Universitaria, 1999, p. 206.

că frecventau drumul care atunci ca și acum, de la Scăeni „merge la Muscelul Cărmănești”⁵⁰, trecând prin fața bisericii Muscelului, pe care Ocârmuirea Saac o dădea ca biserică funcțională în 1832, purtând hramul Sf. Dimitrie și având 2 preoți slujitori⁵¹.

În perioada regulamentară moșia Ulmet, a Episcopiei, a avut ca arendaș pe Mihai Geambașu, fost căpitan la paza graniței, dar îndepărtat pentru nereguli. De o rapacitate nemaiîntâlnită și lipsit de omenie, acest înaintaș al lui Dinu Păturică intră în conflict nu numai cu clăcașii săi, ci și cu mulți alții din satele vecine ale plaiului⁵². Printre moșnenii străini învoiți cu arendașul de la Ulmet s-a aflat și Ion sin Diaconu din Muscelul Cărmănesc, el arătând în „prea plecata jalbă” către Judecătoria județului Buzău din 27 octombrie 1833 că „în codrul de loc pentru care s-au judecat sfânta episcopie cu moșnenii Scăeni am avut și eu 5 cesvârți pământ și după hotărârea dată de judecătorie au fost ca să plătim de pogon după cum și la alte moșii. Și numitul îmi cere câte taleri 16, cu 6 lei mai mult. Și aceste 5 cesvârți, fiind într-o coastă, le-am avut semănate numai în 2 ani, iar în 3 nu au fost nimic pe dânsul, precum știe toți ceilalți lăcuiitori (!) și d-lui îmi cere a plăti peste tot, adică și pentru cât le-am semănat, și cât au rămas slobode. La care nu mă cunosc vinovat și pe lângă cei 14 (lei), mi-au luat trăsură un bou de la jug și mi-l ține de atâtea zile”. Judecătoria scrie subocârmuitorului plaiului Pârscov „ca să cercetezi împrejurarea aceștii pricini, mijlocind a-i împăca de acolo sau, vrând să-s judece, să-i trimiți cu răport la judecătorie spre înfățișare”⁵³.

Marea realizare a perioadei regulamentare a fost Catagrafia din 1838, primul recensământ modern, dând numele capilor de familie, vârstă, starea civilă, defecte, profesie, pogoane cultivate, număr de vite, numele și vârsta celorlalți membri din familie. La Mușcel erau înregistrate 67 de familii cu o datorie pe anul 1838 de 2010 lei, în vreme ce la Colți erau 108 familii, iar la Aluniș 37⁵⁴. 1838 a fost și anul de debut al învățământului public în satele Țării Românești. Mușcelul Cărmănesc a avut atunci candidat de învățător la pregătirea de la Vălenii de Munte pe Nicolae popa Gheorghe⁵⁵. În lipsa

⁵⁰ D.J.A.N.BZ., fond Pretura plasei Pârscov, dosar 43/1832, f. 1; doc. din 11 august 1832.

⁵¹ D.J.A.N.PH., fond Ocârmuirea județului Saac, dosar 16/1832.

⁵² Vezi, „Primăvara, anotimpul învoielilor agricole”, în I. Mândricel, *Chemarea ...*, pp. 212-213.

⁵³ D.J.A.N.BZ., fond Pretura plasei Pârscov, dosar 6/1833, f. 3, 3v.

⁵⁴ A.N.R., fond Adunarea Obștească a Țării Românești, dosar 4384/1838; Marcel-Dumitru Ciucă, *Satele și populația Țării Românești, conform Catagrafiei din anul 1838*, în *Argeșul și Țara Românească între medieval și modern*, Pitești, Editura Istros Brăila, 2013, p. 462.

⁵⁵ D.J.A.N.PH., fond Ocârmuirea județului Saac, dosar 40/1838, f. 49. Vezi și I. Mândricel, *Izvoare din adâncuri. Începuturile învățământului buzoian la sate*, Buzău, Editura C.C.D. Buzău, 2000, p. 145.

localului, cursurile încep cu greu, așa că în anii următori s-a luat măsura construirii localului la Mușcel, dar și cu contribuția satului Aluniș. În anul 1840 apare în română și franceză ca supliment la „Almanahul Curții și al Statului” o „Însemnare alfabetică a orașelor și satelor a tot Prințipatul Valahii...”. Nu este decât ce arată titlul în franceză, „liste alphabetique”, dar o listă oficială în care regăsim și satul urmărit, ortografiat însă greșit: Mușcel către Mănești, plaiul Despre Buzău⁵⁶.

O jalbă din 1841 a lui Mihai Căraimănescu, fiul popii Dobrișan, moștenitor la Scăeni de pământ arabil, fâneată, izlaz și pădure arată: „Și, murind părinții mei și eu fiind cu șaderea cale depărtată la sat Mușcel, unde și acum mă aflu, mi s-au încotropit toată partea mea de pădure și de altele de către moșnenii devălmași de acolo și mi-au tăiat și pădurea, mâncându-mi și tot venitul de la toate ce mi să cuvine (!), împărțind ei între ei cum au vrut, fără de nici o poruncă. Și pă mine nu m-au chemat la nici o împărțeală a lor, or la cheltu(i)eli oricâte s-au făcut la această moșie m-au apucat și am plătit până la o para și din venit nu m-au împărțășit nici măcar cu un ban sau altcevaș”. El cere la cercetare pe moș Coman din Brăești, diacon Coman, Ion Minciună și Sava Fătu din Bozioru, să fie despăgubit și repus în drepturi. Din păcate, nu am putut afla finalul demersurilor sale⁵⁷.

Am mai relatat despre dania din 1760 a lui Rafail călugărul din Scăeni către Schitul Mușcel. După un veac, în 1842, episcopia revendică fâneța în cauză, pe care o stăpânea preotul Gheorghe din Mușcelul Căraimănesc și refuza să o cedeze⁵⁸. În instanță preotul nu se prezintă, iar sentința îi este defavorabilă: „pârâțul preot să sloboază acele fânețe în stăpânirea pomenitului schit, întorcând încă apoi și legiuita tacsă, sfanțihi 14, precum și venitul acelor fânețe de la începutul prigonirii”⁵⁹. După 10 ani de judecăți se primesc la episcopie 31,26 lei despăgubire de la preotul Gheorghe⁶⁰.

Ca în orice sat românesc, pământul însemna aproape totul pentru locuitori. Ei posedau locuri (de moștenire sau de cumpărare) nu numai în hotarul satului lor, ci și în împrejurimi. De cele mai îndepărtate de sat moșnenii se despărteau mai ușor, după cum înțelegem de la cel care-și înstrăinează

⁵⁶ *Însemnare alfabetică a orașelor și satelor a tot Prințipatul Valahii...*, București, Tip. Fr. Walbaum, 1840, p. 160.

⁵⁷ D.J.A.N.BZ., fond Tribunalul județului Buzău, dosar 20/1841, f. 3; doc. din 2 ianuarie. Originalul acestei jalbe mi-a fost adus împreună cu alte acte vechi de către fosta mea elevă Drăgoi Sanda de la Școala Bozioru, căreia îi mulțumesc și cu acest prilej, documentele donându-le și eu D.J.A.N.BZ., prin dl. Alexandru Gaiță.

⁵⁸ A.N.R., fond Episcopia Buzăului, dosar 185/1842, f. 3; doc. din 10 martie.

⁵⁹ D.J.A.N.BZ., fond Tribunalul județului Buzău, dosar 197/1842, f. 3 v; doc. din 8 iulie 1844.

⁶⁰ A.N.R., Episcopia Buzăului, dosar 323/1849, f. 9; doc. din 8 iulie 1853.

partea lui de moșie din Bâsca, hotarul Sibiciu de Sus, 5 stâneni și 2 palme și jumătate, către Gheorghe Sibiceanu, semnând la 17 martie 1843: „Eu Neculai sin Costandin Istrate ot Mușcelul Cărmănești vânzător, adeverez”⁶¹ și cerând a doua zi adevierea actului de către Subocârmuirea plaiului Despre Buzău⁶². Se vindeau însă și ocinile din sat, după cum procedează în 1846, probabil la mare nevoie, un moșnean de-al locului, care „încredințez cu zcest zapis al meu la cinstită mâna d-lui vâtaf Costache Sibiceanu, precum să-s știe că i-am vândut eu moșia din hotarul Sibiciu de Sus și în hotarul Mușcelul Cărmănesc și în hotarul Hărhădău, ce-mi este și mie pogorâtă de la tată-meu Neagu Zaharia”. Prețul vânzării stânenilor „din câte trele mai sus numitele hotare, pre din două cu Ioniță Zaharia plăieș ot Begu, vărul tată-meu” fusese de lei 547⁶³.

Abia în catalogul candidaților din 1845 figurează un nou cadru didactic la Muscel, Ion Vlad, localnic, 18 ani, birnic, venit la cursurile școlii normale pe 29 aprilie 1843, an în toamna căruia începe învățătura cu copiii din cele 2 sate⁶⁴. În 1846 găsim alt candidat: Stan Vasile, 18 ani, flăcău, plugar, venit la cursuri în acel an⁶⁵. Tot el va figura și în „Statul de plată a drepturilor bănești ale învățătorilor pe trimestrul al II-lea al anului 1848”, primind de la 121 de familii din cele 2 sate „încolonate” 54,18 lei, la care plătea zeciuiala revizorului 5,2 lei⁶⁶. Întrerupte din cauza revoluției de la 1848, școlile și-au reluat cursurile abia după 10 ani.

Revenind la problemele funciare, trebuie să arătăm că în anul 1850 se execută hotărnicia moșiei Sibiciu de Sus. Cum unii dintre moșnenii Sibiceni aveau pământ și la Muscelul Cărmănesc, hotarnicii lucrării, A. Lambru și Costache Ciochinescu, le eliberează ținuturile de posesie următorilor: Ioniță Baroian deținea la Muscel 14 palme și 3 degete, în puterea cărora i se alesese să stăpânească pământ din următoarele calități: o prăjină și 8 palme loc arător, 2 prăjini și 5 palme fâneață și o prăjină de pădure⁶⁷; Stan sin Drăgulin Gădiuță avea în Muscel 2 stâneni și 7 palme, pentru care i se alesese să stăpânească 7 prăjini, 18 palme arătură; 12 prăjini, 19 palme fâneață și 5 prăjini, 18 palme pădure⁶⁸; Dumitru Cheșcă deținea din vechime la Muscel 1 stânen, 6 palme și 3 degete, pentru care hotarnicii îi aleg 4 prăjini și 17 palme arătură; 7 prăjini și

⁶¹ Idem, Achiziții Noi, MMDCCCXII/49.

⁶² Ibidem, MMDCCCXII/50; doc. din 18 martie 1843.

⁶³ Ibidem, MMDCCCXII/115; doc. din 6 noiembrie.

⁶⁴ A.N.R., fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, (în continuare, M.C.I.P.), dosar 1748/1945, f. 57-69; doc. din 3 decembrie. Vezi și I. Mândricel, *Izvoare ...*, p. 168.

⁶⁵ Ibidem, f. 173; doc. din 1 iulie. Vezi și I. Mândricel, *Izvoare ...*, p. 170.

⁶⁶ Idem, fond Vornicia din Lăuntru a Țării Românești, dosar 797 I B/1847, f. 585-590. Vezi și I. Mândricel, *Izvoare ...*, pp. 173-174.

⁶⁷ Idem, Achiziții Noi, MMDCCCXII/121; doc. din 1850 martie f. z.

⁶⁸ Ibidem, MMDCCCXII/131; doc. din 1851 martie f. z.

18 palme fâneață; 3 prăjini și 12 palme pădure cu izlaz⁶⁹; Ilie Andronicescu și frații, fiii lui Dinu Andronicescu, avuseseră în Muscel 1 stânjene, 6 palme și 3 degete, în puterea cărora li s-a ales să stăpânească 23 prăjini și 21 palme arătură; 6 prăjini și 10 palme fâneață și 1 pogon, 19 prăjini și 9 palme pădure⁷⁰; Logofeteasa Bica Sibiceanca deținuse la Muscel 7 stânjene, 15 palme și degete, alegându-i-se 1 pogon, 23 prăjini și 21 palme arătură; 3 pogoane, 6 prăjini și 10 palme fâneață și 1 pogon, 19 prăjini și 9 palme pădure⁷¹.

Terenul deținut de Sibiceni la Muscelul Cărmănesc se afla în partea nord-estică a satului și forma un ocol separat care începea „de la gura Izvorului Ruginos, apucând hotarul pe Izvorul Muscelului în sus, pe lângă vâna de pucioasă, pe Piscul Rotăriilor în sus până la fagul înfierat din lunca Pănătăului sau a Predealului, se învecinește cu trupul cel lung, vorbit mai sus. De aici, tot pe slemne, prin vârful muntelui (I)Epii, până la obârșia Văii Ulmetului, se învecinește cu moșia Ulmetul sau Bălănești a sf(întei) Mănăstiri Berca. De aici, tot pe slemne, apucând spre miază-noapte până în Lacul Samarului, se învecinează cu moșia Scăeni a moșnenilor Scăeni, despre care nu este nici o prigonire. Și de aici, din capul Samarului, cu linie dreaptă, înjugându-se cu moșia moșnenilor Colțeni, trage la pârul înfierat de din sus de Fântâna Cabzulii și de aici merge cu linie dreaptă la obârșia izvorului ...(lipsă fragment din document)... din Piscul Vătraului, de unde, apucând Izvorul Ruginii, o ia prin capul moșiei Trestioara a sf(întei) Mănăstiri Berca, merge în Izvorul Muscelului, unde se încheie ocolul acestui trup”⁷². La 6 februarie 1854 Dumitru Radu sin Stroe și Istrate Bratu din Muscelul Cărmănesc „fac cunoscut printr-acest înscris că cu d-lui sluger Costache Sibiceanu ne-am învoit de am făcut schimb și i-am dat 3 stânjene și jumătate moșie în hotarul său Sibiciu de Sus, ce și noi îi avem cumpărați de la Maria, soția răposatului Frățilă, și d-lui ne-au dat 3 stânjene și jumătate în hotarul Muscelul Cărmănesc, care acești stânjene îi stăpânea în hotarul Muscel din toate calitățile, cum iaste stăpânirea și unde ne este casa”. Martorii schimbului au fost Marcu Slabu din Muscel, Vasile Mălișcu, Negoită, fiul lui Mălișcu, și P. Ghiculescu. „Scriș de mine cu zisa lor și martor, I. Baroenescu”⁷³. În 1859 forurile centrale apreciau că printre satele în care trebuia să se reînființeze școli se aflau Muscelul, cu 91 de familii și Alunișul, cu 54 de familii⁷⁴. Așa se face

⁶⁹ Ibidem, MMDCCCXII/134; doc. din 1851 martie f. z.

⁷⁰ Ibidem, MMDCCCXII/133; doc. din 1851 martie f. z.

⁷¹ Ibidem, MMDCCCXII/132; doc. din 1851 martie f. z.

⁷² Ibidem, MMDCCCXII/137; doc. din 1851 martie f. z.

⁷³ Ibidem, MMDCCCXII/158.

⁷⁴ Idem, M.C.I.P., dosar 174/1857, f 167.

că aceste sate au un nou candidat în 1859, când printre aspiranții examinați a fost și Crăciun Toma, foarte bun la carte⁷⁵. Mai multe date despre el furnizează în 1860 un „Tablou de starea școalelor comunale: Plaiul Buzăului. Nr. 79. Muscelu Cărmănesc. Crăciun Pr. Toma. 31 elevi. Orânduit la 15 dec. 1859”⁷⁶. În anul școlar 1860-1861 existau încă neajunsuri cauzate de unirea nerațională a satelor pentru construirea localurilor de școli, ceea ce l-a determinat pe D. Chirculescu, institutorul de la Buzău, să facă Eforiei câteva propuneri, între ele ca Alunișul să se despartă de Muscelul Cărmănesc și să-și facă singur școală, satele fiind prea depărtate⁷⁷. În anul școlar 1863-1864, aspirantul de învățător, Crăciun Pr. Toma, avea la școlița celor două sate reunite 40 de elevi⁷⁸. Alte informații despre el aflăm în anul școlar 1864-1865: 29 de ani, pregătire doar trei clase primare, fusese numit pe 6 decembrie 1859, când se redeschisese școala și avea la o populație de 324 de locuitori din cele două sate 22 de elevi, 15 în clasa I și 7 în clasa a II-a⁷⁹.

Dintr-un raport al deputaților satului Muscelu Cărmănesc, din 4 iunie 1859, cunoaștem că, mergând la satul Bozioru, pentru a-l ridica pe Tănase Bercu eliberat din slujba miliției în 1853 și a-l preda administrației conform ordinului primit, nu l-au găsit acasă, ci au aflat că este la curtea lui Enache Persescu, din Gura Teghii. Aici află că cel căutat se ascunsese. De aceea, se scrie deputaților de acolo să-l prindă și să-l aducă⁸⁰. Pentru pregătirea Legii comunale a lui Cuza, în 1861 se realizează o statistică a comunelor urbane și rurale din Muntenia, prilej cu care constatăm că satul Muscelu Cărmănesc, din plaiul Buzăului, cuprinzând și cătunul Valea Boului, număra 134 de case, cu 149 de familii; la Aluniș 71 de case, cu 74 de familii, iar la Colți 179 de case, cu 172 de familii⁸¹. Până la Legea comunală din 1864 localitățile țării erau numite, funcție de mărime, cătune și sate. Legea lui Cuza introduce, după model francez, termenul de comună urbană sau rurală, ultima compusă din sate

⁷⁵ Idem, fond M.C.I.P., dosar 3814/1857, f. 282; doc. din 11 noiembrie. Vezi și I. Mândricel, *Izvoare* ..., p. 190.

⁷⁶ Ibidem, dosar 304/1860, f. 164-166; doc. din 31 mai. Vezi și I. Mândricel, *Izvoare* ..., p. 194.

⁷⁷ I. Mândricel, *Izvoare* ..., p. 124; doc. din 3 noiembrie 1860.

⁷⁸ ANR, fond M.C.I.P., *Anuarul general al Instrucțiunii Publice din România pe anul școlar 1863-64*. Diresu de V. A. Urechia, București, Imprimeria Statului, 1866, p. 76. Vezi și I. Mândricel, *Izvoare* ..., p. 201.

⁷⁹ Idem, *Anuarul general al Instrucțiunii Publice pe anul școlar 1864-65*. Sub direcția V. A. Urechia, București, Imprimeria Statului, 1868, p. 76. Vezi și I. Mândricel, *Izvoare* ..., p. 203.

⁸⁰ D.J.A.N.BZ., Colecția Achiziții și Documente, VIII/63. Vezi și I. Mândricel, *Scormonind* ..., p. 175, nr. 459.

⁸¹ *Indicele comunelor orășiane și rurale din Muntenia*, București, Imprimeria Statului, 1861, p. 9 și 11.

și cătune. Acum ia ființă comuna rurală Colți, din plaiul Buzău, compusă din satele Aluniș, Colți, reședința și Muscelul Cărămănesc, total 324 de familii⁸².

În baza Legii rurale din 1864 a avut loc împrăștierea clăcașilor. La Muscel și Valea Boului, nefiind decât moșneni, nu s-au făcut împrăștiiri. Din Aluniș, au primit pământ la Mlăjet, pe fosta moșie a Schitului Aluniș, 68 de clăcași (18 mijlocași și 50 de pălmași), în total 392 de pogoane, 23 de prăjini și 50 de stânjeni. Biserica Aluniș a primit 17 pogoane⁸³. La data împrăștiării, comunitatea strânsese materialele necesare ridicării noii biserici de lemn, care s-a construit în 1866, cu binecuvântarea și oblăduirea episcopului cărturar Dionisie Romano. Toate lucrările de lemnărie, „de gros și de suptire” au fost conduse de maestrul Șandru din Zagon, care a meșterit și la alte lăcașuri din zonă. A fost pictată în 1867 de frații Dimitrie Daniel Aldescu și Ion Aldescu, foști ucenici ai lui Nicolae Grigorescu. În 1871, la hotărnicia moșiei Scăeni, deși Schitul Sf. Dumitru nu mai exista, el avea drept de proprietate asupra a 20 de stânjeni, „danie din acest moș Croelescu”, stânjeni cu care figurase ca proprietar și în 1813 la hotărnicia lui Dumitrache Sărățeanu. Nu se menționează însă cine îi stăpânea⁸⁴.

Unul din primele dicționare care amintește localitatea Muscel a fost cel al lui Dimitrie Frunzescu, din 1872. Din păcate, el se rezumă doar la: „Muscelul Cărămănesc, sat în județul Buzău, plaiul Buzău, component al comunei Colții de Sus”⁸⁵. La finele anului 1873 Colți figura drept comună rurală în plaiul Buzăului, din județul Buzău și avea în componență satele: Aluniș, Colți, Colți de Jos, r., Comarnec, Camburu, Mățara, Muscelu Cărămănesc, Paltenu, Strâmba, Valea Boului⁸⁶. În 1875 se aprobă un „Tablou de noile circumscripțiuni comunale pe județe și plăși”, conform căruia în 3 plase și 3 plaiuri Buzăul avea 51 de comune, față de 106 în 1874⁸⁷.

În „Statistica eclesiastică a Eparhiei Buzăului” din 1877-1878, biserica Mus(celul) Cără(mănesc), hram (alb), este înregistrată cu 24 pogoane de pământ, având 120 de familii și 600 de suflete, era întreținută de comună și avea ca personal deservent pe preotul Gh. Dumitru, 44 de ani, practicant,

⁸² *Indicele comunelor României după noua organizare a Legii rurale*, București, Imprimeria Statului, sub nume.

⁸³ *Împrăștierea clăcașilor din anul 1864 și a însurățeilor din anul 1878, făcută pe proprietățile Statului, în baza Legii rurale din 1864*, București, Institutul Minerva, 1906, pp. 6-7; doc. din 28 februarie 1865.

⁸⁴ I. Mândricel, *Scormonind ...*, p. 216, nr. 576.

⁸⁵ Dimitrie Frunzescu, *Dicționar topographic și statistic al României*, București, Imprimeria Statului, 1872, p. 307.

⁸⁶ *Indicele comunelor la finele anului 1873*, București, Tipografia Statului, 1874, p. 47.

⁸⁷ *Monitorul oficial al României*, nr. 163 din 26 iulie/7 august 1875, pp. 3678-3700.

cântărețul Crăciun era seminarist, avea salariu 20 lei/an și cultiva 4 pogoane de pământ, iar paracliserul Toader, practicant, salariu 20 lei/an, cultiva 4 pogoane de pământ⁸⁸.

Nicolae Constantin, din Muscel, vinde în 1880, cu 225 de lei, ginerelui său Ștefan Giurgea Ilie, din comuna Bozioru următoarele: ½ stângen de moșie în hotarul Sibiciu de Sus, 2 stâneni la Muscel, 6 prăjini loc cu pomi în Siliștea Muscelului, cu loc de casă și 1 stângen izlaz la Sibiciu de Jos⁸⁹.

Reorganizarea administrativ-teritorială din 1887, de după transformarea țării în regat (1881) reunea plaiurile Pârscov-Slănic și plasele Sărata-Tohani, iar între cele 17 comune ale plaiului Buzău găsim și comuna Colți, cu satele: Colți, r., Aluniș, Muscelul Cărmănesc și Valea Boului⁹⁰. O descriere amănunțită a comunei Colți și a Muscelului realizează prof. Basil Iorgulescu în dicționarul său: Colți – comună rurală în plaiul Buzău, pe ambele maluri ale văii Colților, la 66350 m. distanță de oraș. Suprafață 3520 ha., din care 41 arabil, 2160 pădure, 152 fâneță, 340 izlaz, 83 livezi, și 744 sterp. Proprietăți mai importante: Aluniș (statul), hotarul Colți de Jos, Colți de Sus, Parte din Bâsca și hotarul Cărmănesc ale cetelor moșnenești Colțeni, Musceleni (prim moș Caraiman). Bogată în chihlimbar și ape minerale. Are patru mori pe apa Bâsca, două pe valea Colților, una pe valea Boului, o pivă, trei fierăstraie. Sate și cătune: Aluniș, Călugărițele, Colți de Jos, Colți de Sus, Camburu, Comarnici, Fijerești, În Poiană, Lingurești, Lupoia, Măgădani, Mățara, Muscelul Cărmănesc, Paltenu, Strâmba, Seciu și Valea Boului. Populația 2080 locuitori (477 bărbați, 503 femei, 563 băieți, 537 fete). Case 546. Meseriași: doi lemnari, un tâmplar, patru rotari, doi fierari. Contribuabili: 362, din care opt comercianți români și unul străin. Stabilimente 2. Venit general 7742,02 lei. Buget 1938,38 lei. Comuna n-are școală, carte știu 82 de locuitori. Există patru biserici cu trei preoți, patru cântăreți și patru paracliseri. Biserica parohială: Nașterea Maicii Domnului. Demnă de văzut e biserica Aluniș, săpată într-o singură piatră. Comuna are trei cârciumi./ Muscelul Cărmănesc, cătun al comunei Colți situat pe un platou înalt și cu o pozițiune admirabilă; are 350 de locuitori și 92 de case, împreună cu cătunașele alipite lui: Camburu, Mățara și Seciu. Moșia (hotarul) Muscelul Cărmănești are 320 de ha, din care 82 pădurea Vârful Goșii, restul fânețe, izlaz și curături. Proprietate în devălmășie a

⁸⁸ *Statistica ecleziastică a Eparhiei Buzăului*, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 7/1878 (IV), p. 14.

⁸⁹ D.J.A.N.BZ., fond Tribunalul județului Buzău, Registru transcripțiuni acte autentice, 1880, vol I, p. 168 v., doc. din 18 martie.

⁹⁰ *Indicator al comunelor urbane și rurale din Regatul României*, București, Imprimeria Statului, 1887, pp. 48-62.

moșnenilor. Tot aici se află și puternica sorginte de apă minerală – Muscelu⁹¹. Datele sunt reluate în *Marele dicționar geografic al României*⁹².

La sate instituțiile de bază au fost școala și biserica. În 1894, când comuna Colți avea 2163 de locuitori și patru cârciumari, unul la Muscel,⁹³ plaiul Buzău număra 126 de sate și cătune și 15 „școale”, copii de școală 4749 (2646 b., 2103 f.). Pentru comuna Colți (venit 1508 lei), „unde sunt 253 copii în vârstă de școală, revisorul școlar nu a întocmit formulare. Școala este la Colți, în stare proastă. Sunt acum doi învățători. Școala nu are niciun venit”⁹⁴. Școala din Colți avea în 1897 un învățător suplinitor, al cărui nume nu este menționat⁹⁵. Anul școlar 1902/1903 găsește la Colți de Jos pe învățătorul normalist Constantin St. Stănescu, născut în 1881, provizoriu din 1901. Între timp, începuse să funcționeze și școala de la Muscel, unde era învățătoare suplinitoare, Elena Popescu, născută în 1855 și având ca studii externatul secundar⁹⁶. În sfârșit, în anul școlar 1905/1906, predă la Colți de Jos același învățător, cu definitivatul luat în 1905, iar la Mușcel funcționa Alexandru Nițescu, născut în 1863, normalist, provizoriu în iunie 1881 și cu definitivat din 1900⁹⁷.

Printre „Parohiile urbane și rurale din toată țara, aprobate prin Decret nr. 1540/5 aprilie 1894 al regelui Carol I”, la nr. 2356 figurează în Parohia Colți, la punctul b) Biserica Muscelu, filiala Sf. Voievozi (corect, hram nou Sf. Dumitru)⁹⁸. În anul 1897 funcționau la Colți trei cârciumari, din care, unul la Mușcel: Nicolae B. Grigore, Dumitru I. Dim(i)an și Paraschiv Nicolae⁹⁹.

Recensământul general al populației României din 1899 înregistrează în cele 17 așezări ale comunei Colți, 465 de menaje și 1872 de locuitori, 927

⁹¹ B. Iorgulescu, *Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău*, București, Editura Socec, 1892, pp. 146 și 189-190.

⁹² G. I. Lahovari, C. I. Brătianu, Gr. G. Tocilescu, *Marele dicționar geografic al României*, vol. I-IV, București, Editura Socec, 1898-1902.

⁹³ Camera de Comerț și Industrie, Circumscripția III Ploiești, *Raportul general pe anul 1894*, Ploiești, Tipografia Democratul, 1895, p. 100.

⁹⁴ *Statistica pe județe a școalelor rurale în anul de învățământ 1893/1894*, ex. la B.A.R. III 599174, f. loc, ed., an, nenumărat.

⁹⁵ *Anuarul oficial al învățământului primar și normal primar. Anul 1897*, București, Tipografia T. Basilescu, 1897, p. 48.

⁹⁶ *Anuarul oficial al învățământului primar și normal primar. Anul 1902-1903*, București, Tipografia C. Göbl, 1903, p. 35.

⁹⁷ *Anuarul oficial al învățământului primar și normal primar. Anul școlar 1905-1906*, București, Institutul „Eminescu”, 1906, p. 125.

⁹⁸ În *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 5/1894 (XVIII), p. 82.

⁹⁹ *Anuarul comerțanților și industriașilor din Circumscripția III a Camerei de Comerț, Ploiești, Stabilimentul „Progresul”, 1897, p. 84.*

bărbați și 945 femei¹⁰⁰. În același an comuna avea o singură școală, iar cei 51 de copii de vârstă școlară ai satului Muscelul Cărmănesc (29 băieți și 22 fete) aveau de străbătut o distanță de 4,7 km, și asta într-o zonă muntoasă, cu văi, dealuri, izvoare și pericol de animale sălbatice¹⁰¹. Față de numărul locuitorilor și resursele comunei, se poate aprecia că dezvoltarea economică era necorespunzătoare, cu o agricultură de subzistență, totul reducându-se la prelucrarea primară a produselor, așa cum constată și ancheta industrială din 1901-1902, înregistrând în comuna Colți trei mori de apă, două poverne (sau țiucării) și șapte meseriași¹⁰².

Începutul secolului XX aduce cu sine, în 1904, o nouă împărțire administrativ-teritorială. Județul Buzău este împărțit în 12 plase, cu 101 comune rurale. Plasa Buzău, cu reședința la Pătârlagele, număra nouă comune, printre ele găsim și comuna Colți, cu satele: Călugărițele, Colți de Jos, r., În Poiană, Mățaru, Muscelul Cărmănești, Păltineni, Valea Boului și cătunele Aluniș, Bâsca-Colți, Camburu, Colți de Sus, Comarnici, Figirești, Lingurești, Lupoiaia, Măgădani, Seciu, și Strâmba¹⁰³.

În anul 1904 s-au înființat în lumea satelor numeroase instituții de credit de tipul băncilor populare. A fost fondată și Banca populară „Muntele Sboiu”, din comuna Colți, despre care știm că în 1906 fuzionase cu Banca populară „Sf. Gheorghe”, din Sibiciu¹⁰⁴. Tutela a durat până în 1913, când lua ființă la Muscel banca populară „Albina”, cu 105 membri, cu un capital social vărsat de 18931,60 lei, depuneri spre fructificare 10821,30 lei și un fond de rezervă de 1036,13 lei¹⁰⁵. Ea activa și în 1933, cu 192 de membri, împrumuturi acordate de 823730 lei și cu un profit de 54232 lei¹⁰⁶.

Dăm acum și o situație a populației școlare din comuna Colți, pe anul 1904 - 1905: Județul Buzău, plaiul Buzău. No. 5. Comuna Colți 1) Școala mixtă Colți de Jos, 11 cătune arondate, 1 învățător, bărbat, grad definitiv, copii de vârstă școlară 117 (59 b., 58 f.), copii înscriși 82 (65 b., 17 f.) Au urmat

¹⁰⁰ *Recensământul general al populațiunei României, 1899. Rezultate definitive*, București, Institutul „Eminescu”, p. 378.

¹⁰¹ *Recensământul copiilor de vârstă școlară, 1899*, București, Editura Socec, 1899, pp. 68-69.

¹⁰² Ministerul Agriculturii și Domeniilor, *Ancheta industrială din 1901-1902*, vol. II, București, Tipografia C. Göbl, 1903-1904, p. 156.

¹⁰³ *Lege pentru organizarea comunelor rurale*, în „Monitorul Oficial al României”, nr. 26/1(14) mai 1904, p. 1024.

¹⁰⁴ *Anuarul băncilor populare din România pe anul 1906*, București, Institutul „Eminescu”, 1906, pp. 34-35.

¹⁰⁵ *Anuarul băncilor populare și federalelor din Vechiul Regat pe anul 1918*, București, Tipografia „Lupta”, 1920, p. 17.

¹⁰⁶ *Anuarul cooperației române, 1928-1933*, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, 1935, p. 60.

regulat cursurile 19 b. Prezenți la examen 29 (11 din cei care au urmat regulat + 18 din ceilalți). Promovați 30 b.; 2) Școala mixtă Muscelu Cărămănesc, cinci cătune arondate, un învățător, bărbat, grad definitiv. Copii de vârstă școlară 141 (72 b., 69 f.), înscriși 66 (61 b., 5 f.). Au urmat regulat cursurile 55 (51 b., 4 f.). Prezenți la examen 57 (51 b., 4 f. din cei care au urmat regulat + 2 b. din ceilalți, promovați 46 (45 b., 1 f.). absolvenți 2 b.¹⁰⁷.

De-a lungul timpului relațiile dintre Muscel și Scăeni n-au fost tocmai armonioase. Cum se întâmplă de cele mai multe ori, neînțelegerile erau de natură funciară, moșnenii Scăeni dovedind că nu respectă hotarul firesc al moșiei lor, cotropind porțiuni din moșiile vecine, mai ales din cea a mănăstirii Aluniș. Încă din 8 iulie 1652, moșnenimea din Scăeni recunoscuse că „noi ne-am fost greșit de am fost împresurat hotarul mănăstirii Alunișul...”, acceptând de nevoie Alunișului „a-și ținea moșia pe unde au fost de veac, însă: din Vârful Pinișorului până în vârful despre Scăiani, slemnea în sus până în Martirie. Iar în Lacul lui Samar noi n-avem treabă, cum cetesc cărțile mănăstirii”¹⁰⁸. Lacul Samarului se găsea atunci ca și azi pe teritoriul Muscelului Cărămănesc, chiar deasupra satului. În 1853, când practic schitul nu mai exista, inginerul Scarlat Popovici executase o hotărnicie și un plan al moșiei Vatra Schitului Aluniș, metoh al Episcopiei Buzăului. La confirmarea hotărniciei Judecătoria Buzău constată că moșnenii Scăeni „și-au întins stăpânirea până în Lacul Samarului și de la lac pe un drum ce merge pe coasta despre moșia Alunișului, rămânând atât Vârful Pinișorului cât și slemnea dealului cu Vârful Scăenilor în stăpânirea lor, până la o piatră, arătată de moșneni ca piatră de hotar între moșia lor și moșia domnului marelui logofăt Nicolae Băleanu”. Întrebați cu ce documente stăpânesc această parte, „au înfățișat niște copii neadeverite de nimenea, în care copii se arată întru adevăr acest drum de hotar între moșia Aluniș și moșia lor. Dar fiind că acele hârtii nu sunt nici cele adevărate, nici măcar adevărate de vreo autoritate, le-am arătat că nu se pot prinde în seamă și d-lor să se lase de această învederată călcare ce fac moșiei sfintei episcopii, însă d-lor răspund că se vor judeca la ci(nstitele) judecătorii”¹⁰⁹. Prin Hotărârea nr. 15/1859 se confirmă hotărnicia, planul și să rămână episcopiei pământul călcat, despăgubind-o de venitul luat de la 8 aprilie 1853 până se va lua în primire. La 1880, pământurile respective, fiind secularizate, se constată că Statul nu le

¹⁰⁷ *Recensământul copiilor în vârstă de școală, români și străini, din comunele rurale, (1904-1905)*, f. loc, an, ed.; ex. B.A.R. III 265417.

¹⁰⁸ A.N.R., fond Episcopia Buzăului, XI/4, cu copie la D.J.A.N.BZ., Documente, LXXIV/1. Vezi și I. Mândricel, *Scormonind ...*, doc. nr. 28, p. 56.

¹⁰⁹ Ibidem, dosar 408/1853, f. 1 și 53-59.

luase încă în primire¹¹⁰. Partea însușită abuziv de moșnenii Scăeni, alcătuită majoritar cu pădure, devenise și ea între timp a Statului, așa că nu ne rămâne decât să constatăm că la 28 februarie 1907, prin adresa nr. 203, Primăria comunei Bozioru comunica Ocolului silvic Cislău un „Tablou de pădurile particulare situate în raza comunei”, în care la poziția 4 este menționată „pădurea Scăeni, de pe moșia Scăianca, formată din mesteacăn, fag și anin, în vârstă de la 1 la 60 de ani, cu o suprafață de 300 pogoane, vecină cu Muscelu și apa izvorului Nucu, proprietatea moșnenilor, neafată în exploatare”¹¹¹.

În anul 1912, comuna Colți avea 503 clădiri, în care trăiau 536 de menaje, cu 2281 de locuitori, 1105 bărbați și 1176 femei. La aceste cifre Muscelul Cărmănești și Valea Boului, recensate împreună, contribuiau cu 86 de clădiri, 93 de menaje, 409 locuitori, 215 bărbați, 194 femei, iar dintre locuitori 87 erau moșneni și 6 nu aveau pământ. La Muscel activa Banca populară „Albina”, o moară pe benzină, se ținea târg anual pe 8 noiembrie, ziua vechiului hram, exista școală și biserică¹¹².

Prima împărțire administrativ-teritorială a României Mari realizată după Primul Război Mondial prin Decretul regal Nr. 2465/25 septembrie 1925, menținea în județul Buzău nouă plase, cu două comune urbane și 113 rurale, printre care și comuna Colți, cu satele Călugărițele, Colți de Jos, r., În Poiană, Mățara, Muscelul Cărmănești, Paltenu și Valea Boului¹¹³. În 1921, populația comunei Colți se ridica la 1910 locuitori, iar dintre aceștia, 341 erau moșneni posesori de pământ. Iată numărul lor pe sate: Aluniș 1, Bâsca Colți 5, Camburu 14, Călugărițele 38, Colți de Sus 13, Figirești 18, În Poiană 30, Între Sibicii 18, Lingurești 20, Lupoia 6, Măgădan 12, Mățara 24, Muscelul Cărmănesc 87, Paltenu 5, Seciu 5, Strâmba 4, Valea Boului 36¹¹⁴.

Un neinspirat experiment administrativ-teritorial se derulează pe parcursul anului 1930. În conformitate cu Înaltul Decret Regal Nr. 4.036 din 7 decembrie 1929, teritoriul României era împărțit în 71 de județe, printre ele și Buzăul și Râmnicu Sărat. Anexa la Decret, care stabilea „determinarea circumscripțiunilor teritoriale ale județelor” prevedea la Nr. 11 că „județul Buzău va fi format din actualul județ Buzău fără nici o modificare”. Elementul de noutate îl formau niște comune rurale supradimensionate, 20 în tot județul,

¹¹⁰ Ibidem, dosar 458/1842, f. 19; doc. din 22 martie 1880.

¹¹¹ D.J.A.N.BZ., fond Ocolul silvic Cislău, dosar 10/1907, f. 24, 25v și 26; doc. reprodus sub nr. 688 în I. Mândricel, *Scormonind* ..., p. 257.

¹¹² D. Ciobotea, *op. cit.*, p. 206; o situație pe fiecare sat și cătun, în *Dicționar statistic al României, întocmit pe baza rezultatelor definitive ale recensământului general al populațiunii din 19 decembrie 1912*, vol. I, București, Institutul C. Sfetea, 1914, pp. 154-155.

¹¹³ „Monitorul Oficial al României”, nr. 220/7 octombrie 1925, p. 10965.

¹¹⁴ P. Poni, *Statistica răzeșilor*, București, Editura Cartea românească, 1921, p. 11.

care le includeau pe toate celelalte. Satele fostei comune Colți erau arondate la Pătârlagele, iar Muscelul Cărmănești și Mățara, fiindcă aparținuseră cândva de tabla satului Scăeni, de care erau mai apropiate decât de Colți, împreună cu toată fosta comună Bozioru și cele din jur aparțineau de Pârscov, care cuprindea acum numai 62 de sate subordonate, începând de la Goidești până la Măgura și Unguriu¹¹⁵. Așa se face că Serviciul de Stare Civilă de la Bozioru înscrie în registrul pentru născuți din 1930 următoarele personae care văzuseră lumina zilei în satul Muscelul Cărmănești și Mățara: 15.02.1930 - Marcu Aurica, părinți Ion Sava și Maria, 05.03.1930 - Popa Maria, părinți Stere și Eleonora, în aceeași zi, Dumitru Stelian, părinți Vasile și Ana, 10.04.1930 - Frățilă Victoria, părinți Ion și Ioana, 18.05.1930 - Damian Neculai, părinți Constantin și Ilinca, 22.05.1930 - Rotaru Sterie, părinți Stănilă și Ileana, 04.07.1930 - Radu Dumitru, părinți Constantin și Maria etc¹¹⁶. La recensământul din 29 decembrie 1930, Muscelul Cărmănești avea 407 locuitori, 190 bărbați, 217 femei¹¹⁷.

În trecut, școala satească buzoiană a beneficiat de contribuția unor dascăli excepționali. Ei „au pus creionul și prima carte în mână” școlarilor și au inițiat la sate o mișcare culturală care urcă în timp până în prezent. Un harnic urmaș al „făclierilor haretiști” a fost Ioan Lupu, „învățător de o viață” la Bozioru, subvizor școlar, membru și cenzor al Asociației corpului didactic primar din județul Buzău. A activat nu numai la școală cu elevii, ci și în mijlocul sătenilor, contribuind la progresul lor material și spiritual, la Bozioru și în jur. A înființat o obște satească, o bancă populară, o societate de aprovizionare și desfacere cu magazin propriu și câteva cooperative de producție, arendare și exploatare de moșii, la care a fost casier-contabil și secretar. În 1931, pentru sătenii din Buduile și Muscelul Cărmănesc pune bazele Cooperativei forestiere „Samaru”¹¹⁸.

Comuna Colți avea, în 1933, un număr de patru școli (Colți, Aluniș, Între Sibicie și Muscelul Cărmănesc), cu patru învățători (Stela Călinescu, Gh. Boerescu, Ion Stoicescu și Gh. Voinea), toți, căsătoriți, cu gradul definitiv, având o populație școlară înscrisă în recensământ de 330 de copii de vârstă școlară, din care figurau în cataloage 204. Detaliem pentru Școala Muscelul Cărmănesc, unde din 99 de copii înscriși în recensământ, doar 57 fuseseră

¹¹⁵ „Monitorul Oficial al României”, nr. 274/9 decembrie 1929, p. 9174.

¹¹⁶ D.J.A.N.BZ., fond Primăria comunei Bozioru, județul Buzău, Starea Civilă, Registrul pentru născuți, 1930, pass.

¹¹⁷ *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930*, vol. I, București, Editura Institutului Central de Statistică, 1931, p. 46.

¹¹⁸ D.J.A.N.BZ., fond Judecătoria de ocol Pârscov, dosar 383/1931, pass.

înscrisi în catalog. Învățător era Gh. Voinea, 37 de ani, căsătorit, cu diploma din 1916, numit în 1920, 12 ani vechime, gradul definitiv, 2 gradații, salariu brut 3650 lei¹¹⁹.

Unele modificări administrative-teritoriale au loc între 1932¹²⁰ și 1936. Mai importantă este cea din 1936, când la 27 iulie, Ministerul de Interne anunță că prin Decizia ministerială 3072/26 martie 1936 se înființase o nouă plasă în județul Buzău – plasa Câlnău, cu reședința la Vadu Pașii, arondându-i-se 19 comune. Celelalte plase erau Buzău, reședința la Pătârlagele, 22 de comune, plasa Câmpului, r. Pogoanele, 21 comune, plasa Orașul, r. Buzău, 19 comune, plasa Pârscov, r. Pârscov, 25 comune, plasa Slănic, r. Săpoca, 20 comune și plasa Tohani, r. Mizil, 21 comune¹²¹. După Constituția din februarie 1938 a lui Carol al II-lea, în august același an, s-a adoptat o nouă Lege administrativă, care aduce ca element de absolută noutate ținutul, format din județe, iar acestea din comune¹²². Întărită și prin Decizia Nr. 2660/1939, țara se împărțea în ținuturi. Ținutul Bucegi, cu reședința la București, cuprindea zece județe, printre ele, Buzăul, împărțit în opt plase, două comune urbane, 132 de comune rurale, cu 581 de sate. Plasa Buzău, 21 de comune, își subordona și comuna Colți¹²³. Altă organizare administrativă se produce prin Legea nr. 62/24 ianuarie 1942, tot cu opt plase, dar cu 127 de comune și 578 de sate¹²⁴. Reorganizarea administrativă nu încetează, astfel că Buzăul trimite „Tabloul Nr. 1 de împărțirea administrativă a județului care urmează a se pune în aplicare de la 1 aprilie 1944”, unde se menține numărul de plase și comune, iar satele erau doar 444¹²⁵.

Date demografice complete pentru fiecare localitate se obțin în urma recensământului general al populației din 6 aprilie 1941. La Colți s-au înregistrat în 17 sate și cătune 506 clădiri, 483 gospodării, 2036 locuitori (din care 954 bărbați), toți români, două întreprinderi și meseriași. La aceste cifre cea mai mare contribuție o avea Muscelul Cărmănești (plus Seciu), cu 93 de

¹¹⁹ *Anuarul învățământului primar, 1933*, București, Ministerul Instrucțiunii Publice al Cultelor și Artelor, 1933, p. 113.

¹²⁰ A.N.R., fond Direcția Administrației și Finanțelor Locale, jud. Buzău, dosar 25/1931, f. 70 (148 de comune rurale, 505 sate, 60 de cătune, 14 grupuri de case și 2 colonii).

¹²¹ „Monitorul Oficial al României”, nr. 173/27 iulie 1936, p. 6470.

¹²² Idem, nr. 187/14 august 1938, p. 3778.

¹²³ A.N.R., fond Direcția Administrației și Finanțelor Locale, jud. Buzău, dosar 5/1939, f. 184.

¹²⁴ *Împărțirea administrativă a României*, Ediție oficială, București, Imprimeria Centrală, 1943, pp. 125-142.

¹²⁵ A.N.R., fond Ministerul Afacerilor Interne – Direcția Administrației și Finanțelor Locale, jud. Buzău, dosar 37/1944, f. 9.

clădiri, 90 de gospodării, 380 de locuitori (din care 180 de bărbați) și o întreprindere și meseriași¹²⁶.

Vorbind despre așezări din mediul rural, trebuie subliniat că principala ocupație și sursă de venit a locuitorilor era munca pământului. În 1913, în comuna Colți, din 536 capi de familie, doar 346 erau agricultori, muncind împreună, în proprietate, în arendă sau dijmă 478 de hectare¹²⁷. Creșterea vitelor a avut mereu un loc important în activitatea țăranului, oferindu-i nu doar cele necesare existenței, dar fiind și aducătoare de venituri, lucru dovedit de statistica animalelor domestice din 1916. La Colți 478 de proprietari de vite dețineau 20 de cai, 4 asini, 380 de boi, 844 de vaci, 3075 oi-capre, 628 de porci și 196 de stupi¹²⁸. Cu ajutorul recensământului agricol din 1941 ne edificăm asupra numărului exploatațiilor agricole și a uneltelor de muncă folosite de proprietari. De data aceasta, redăm numai situația satului urmărit, recenzat tot împreună cu cătunul Seciu, căci din totalul de 541 de exploatații agricole ale comunei, la Muscel existau cele mai multe, 92, din care două cu o suprafață sub 0,1 ha, una de la 0,5-la 1 ha, 26 de la 1 la 3 ha, alte 26 cu o suprafață între 3-5 ha, 29 cu 5-10 ha și opt cu 10-20 ha. La Muscel, se foloseau ca unelte 35 de pluguri, 36 de grape, 12 rarițe și 55 de căruțe¹²⁹.

La împărțirea administrativ-teritorială din 1943, comuna Colți avea în componență satele și cătunele următoare: Aluniș, Camburu, Călugărițele, Colți de Jos, Colți de Sus, Comarnici, Figirești, În Poiană, Între Sibicii, r., Lingurești, Lupoia, Măgădan, Mățara, Muscelul Cărămănesc, Paltenu, Seciu și Valea Boului¹³⁰.

După război, prioritățile noii conduceri politice a țării se schimbă și ele. Se urmărește cu prioritate înfăptuirea reformei agrare, naționalizarea pământurilor și a averilor de la „rămășițele moșierimii”, a celorlalte mijloace de producție și a băncilor, desființarea chiaburimii, alungarea regelui și proclamarea republicii. Împărțirea administrativă a țării devine și ea o problemă politică, rezolvată prin Legea nr. 5/1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române¹³¹. După

¹²⁶ Institutul Central de Statistică, *Recensământul general al României din 6 aprilie 1941*, București, 1944, sub nume.

¹²⁷ *Agricultorii și repartizarea pământului cultivat în 1913*, București, Institutul „Flacăra”, 1915, pp. 14-15.

¹²⁸ *Statistica animalelor domestice din aprilie 1916*, București, Imprimeria Statului, 1916, pp. 46-47.

¹²⁹ *Recensământul agricol din 1941*, București, 1949, sub nume.

¹³⁰ *Împărțirea administrativă a României după actele oficiale emise până la 31 martie 1943*, Ediție oficială, București, Imprimeria Centrală, 1943, p. 129.

¹³¹ *Buletinul oficial al R.P.R.*, nr. 77/8 septembrie 1950.

model sovietic țara este împărțită în 28 de regiuni, printre care și regiunea Buzău, cuprinzând raioanele: Beceni, Buzău, Cislău, Mizil, Pogoanele și Râmnicu Sărat. Între cele 28 de comune ale raionului Cislău s-a aflat și comuna Colți, având arundate satele: Aluniș, Colți de Jos, Între Sibicii, r., și Muscelul Cărmănești¹³². Reducerea aparatului și cheltuielilor administrative a impus în 1952 micșorarea numărului regiunilor la 18. A fost desființată regiunea Buzău, raioanele și comunele sale fiind subordonate regiunii Ploiești, fapt ce a grevat două decenii dezvoltarea normală a zonei¹³³. Noua situație era oglindită și în indicatorul localităților din 1954, în care apare în raionul Cislău și comuna Colți, cu următoarele așezări umane: Aluniș, Bâsca-Colți, contopit cu Aluniș, Muscelul Cărmănești, Călugărițele, contopit cu Între Sibicii, Colți de Jos, contopit cu Colți de Sus, Comarnici, contopit cu Aluniș, Figuești, contopit cu Între Sibicii, În Poiană, contopit cu Colți de Jos, Între Sibicii, Lingurești, contopit cu Colți de Jos, Lupoia, contopit cu Colți de Jos, Măgădan, contopit cu Colți de Jos, Mățaru, contopit cu Muscelul Cărmănești, Paltenu, contopit cu Aluniș, Seciu, contopit cu Între Sibicii, Strâmba, cătun al satului Colți de Jos și Valea Boului, contopit cu Între Sibicii¹³⁴.

O altă împărțire administrativ-teritorială a țării s-a făcut în baza Legii 3/1968, când s-a revenit la unitatea administrativă tradițională de dinainte de război – județul. Prin Hotărârea Consiliului Municipal. Nr. 1125 se reînființează județul Buzău, cu reședința în municipiul Buzău, cuprinzând orașul Râmnicu Sărat, 84 de comune, cu 490 de sate, unele dintre acestea revenind la vechile lor nume. Comuna Colți, care începând din 1956 se numea Între Sibicii¹³⁵ și avea 2090 de locuitori, din care, 478 la Muscel¹³⁶, își reia vechiul său nume, tabelul anexă prevăzând că satul și comuna Între Sibicii se vor numi Colți¹³⁷.

În 1983 se publică o listă cu protoieriile, parohiile și slujitorii bisericești ai Eparhiei Buzăului. În Protoieria Pâtârlagele găsim Parohia Colți, com. Colți, Biserica parohială hram „Nașterea Maicii Domnului”, zidită în 1930.; Fil. Aluniș hram „Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul”, monument istoric, zidită în 1772 (?) și în Parohia Muscel, Colți. Biserica parohială hram „Sf. Dumitru”,

¹³² *Împărțirea administrativă a teritoriului R.P.R.*, f. loc, ed., an, p. 159; ex. B.A.R.III 223611.

¹³³ *Împărțirea administrativ-economică a R.P.R.*, București, Întreprinderea Poligrafică, Nr. 3, 1952, pass.

¹³⁴ *Indicatorul alfabetic al localităților din R.P.R.*, București, Editura de Stat pentru Literatură Științifică, 1954, sub nume.

¹³⁵ *Indicator alfabetic al localităților din R.P.R.*, București, 1956, sub nume.

¹³⁶ *Recensământul populației din 21 februarie 1956*, București, Direcția Centrală de Statistică, vol. III, p. 115.

¹³⁷ *Viața Buzăului*, Buzău, nr. 87/30 mai 1968 (I), pp. 2-3.

zidită în 1866. și fil. Valea Boului, hram „Sf. Voievozi”, an necunoscut¹³⁸.

Nu putem încheia fără a aminti de așa-numitele regiuni de dezvoltare. Create în 1998 prin asocierea consiliilor județene din țară, aceste opt regiuni nu sunt unități administrative-teritoriale și nu au personalitate juridică, precum județele și comunele. Au fost create cu rolul de a coordona dezvoltarea economico-socială regională, prin atragerea de fonduri europene, prin inițierea și coordonarea unor proiecte infrastructurale și pentru a cerceta și interpreta statistici regionale. Județul Buzău face partea din Regiunea de dezvoltare Sud-Est împreună cu județele Brăila, Constanța, Galați, Tulcea și Vrancea. Regiunea are o populație de 2.811.218 locuitori și o suprafață de 35.762 km². Sediul Agenției de Dezvoltare Regională Sud-Est este la Brăila¹³⁹.

Ultima jumătate a secolului XX a adus pentru comuna Colți, ca de altfel pentru majoritatea comunelor rurale ale zonei, o tendință accentuată de scădere demografică. Astfel, dacă în 1977 comuna înregistra 2107 locuitori¹⁴⁰, în 1992 aceștia erau doar 1469¹⁴¹, iar în 2001 să ajungă la 1326¹⁴². Se subînțelege că pentru Muscelul Cărmănesc scăderile au fost și mai dramatice.

Marile evenimente ale lumii au trecut și peste satele noastre, tulburând rostul și viețile localnicilor, smulgându-i de lângă familii și ducându-i în locuri de unde unii nu s-au mai întors. În anul 2015 scriitorul Titi Damian, om preocupat ca istoria să nu alunece-n uitare, a ridicat în curtea bisericii din Muscel un monument în cinstea eroilor din satele Muscelul Cărmănești, Mățara și Camboru. Iată conținutul plăcii comemorative: „Trecătorule prin viață, roagă-te pentru noi și pentru mamele noastre care ne-au plâns. Pomenindu-ne, vom trăi!/ Primul Război Mondial: Bucur Frățilă, Bucur Moise, Crăciun Ion, Dima Ion, Dima Grigore, Dimian Ion, Dimian Manea, Dumitru Gheorghe, Dumitru Ștefan, Finta Dumitru, Finta Ilie, Frățilă Dumitru, Gheorghe Ion, Gheorghe P. Ion, Gherase Nicolae, Grigore Z. Nicolae, Grigore Dumitru, Ioniță Petre, Marcu Cuza, Marcu Gavrila, Mihai Ion, Mihai Mihai, Neacșu Constantin, Negoită Ion, Petre Ilie, Petre Nicolae, Popa Gheorghe, Popa Ion, Popa Toader, Radu Ion, Stoica Dumitru./ Al Doilea Război Mondial: Cpt. Voinea S. Gheorghe, Sg. M. Gherase, C. Stelian, Plt. M. Damian, N. Ștefan, Sg. M. Ștefan, I. Ștefan, Cp. Paraschiv C. Gheorghe, Cp. Damian C.

¹³⁸ *Îndrumător bisericesc*, Buzău, nr. 2/1983, p. 42.

¹³⁹ http://ro.wikipedia.org/wiki/regiunile_de_dezvoltare_ale_României.

¹⁴⁰ *Recensământul populației și locuințelor din 5 ianuarie 1977*, București, Direcția Centrală de Statistică, III, 1981, p.630.

¹⁴¹ *Recensământul populației și locuințelor din 7 ianuarie 1992*, București, Comitetul Național de Statistică, 1995, p. 927.

¹⁴² *Ghid micromonografic al județului Buzău*, Buzău, Editura MAD OFFSET Buzău, 2001, p. 43.

Ion, Cp. Dragomir C. Gheorghe, Fr. Crăciun C. Gheorghe, Fr. Gheorghe M. Ion, Sd. Boerescu, I. Ilie, Sd. Damian, C. Vasile, Sd. Diaconescu J. Constantin, Sd. Dima Gr. Dumitru, Sd. Dobre I. Ion, Sd. Neacșu Gr. Niță, Sd. Nica Gh. Nicolae, Sd. Nica Gh. Ștefan, Sd. Nicolae Gh. Ștefan, Sd. Rotaru P. Dumitru, Sd. Tănase E. Ion, Sd. Untea C. Zaharia”.

Încheiem aici înșiruirea noastră de date despre satul rămas la mai puțin de un sfert din ce fusese altădată, convinși fiind că cititorul și-a putut face totuși o imagine despre minuscula așezare umană din Subcarpații Buzăului. Este dificil să comprimi o jumătate de mileniu de istorie în câteva pagini, să alegi faptele semnificative care să dea impresia de viață reală dintr-un asemenea stup uman. Coordonatele majore ale acestei lumi au fost dintotdeauna munca pământului, credința în Dumnezeu, dragostea pentru cei apropiați, pentru neam și pentru țară, ca și setea de cunoaștere, de învățătură. „Focurile vii” care au ars mereu pe dealurile Muscelului și în inimile muscelenilor au fost hărnicia și grija pentru pământ, biserica, școala, datinile strămoșești și viața slobodă, curată și frumoasă ca cerul de deasupra și ca locurile pe care au trăit și au murit înaintașii. „Însemnările” noastre se circumscriu unei tendințe istoriografice tot mai evidente în ultima vreme de aplecare asupra vieții umililor, în cazul de față un sat de la poalele munților, asemănător, dar nu identic, cu multe altele.

Marele istoric Nicolae Iorga spunea că numai atunci când fiecare loc își va avea istoria lui, vom putea scrie cu adevărat istoria națională. De aceea, este reconfortant și încurajator să gândim că vor veni după noi și alții care vor încerca să adune frânturile de viață risipite, spre o mai dreaptă cinstire a Muscelului și a oamenilor săi.